

GÓLYATÁBOR

— Négy drámapedagógiai foglalkozás —

„Zsámbék, Katolikus Tanítóképző Főiskola 1993. augusztus 3. — szeptember 3.

A gólyatáborban a leendő hitoktatók 17 fős csoportjával dolgoztam. Csak egy fiú volt közöttük, aki — egyedüli férfiként — a kezdeti feszélyezettség után később láthatólag már nem érezte magát kényelmetlenül a sok lány között. A csoport tagjaival kölcsönösen tegeződünk, s ez érzésem szerint senkinek sem jelentett különösebb gondot. A résztvevők között kevés volt a budapesti, többségükben vidékről jöttek. Átlagéletkoruk kb. 20 év. Némelyikük a családból hozta hivatását (pl. édesapja is hitoktató). Szinte valamennyiüknek vannak testvérei, némelyeknek több is. Többségük vallásos nevelést kapott, bár egy esetben történt utalás későbbi — ifjú fejjel hozott — tudatos döntésre is. A szóbanforgó 19 éves lány a fordulatról beszélve egy közösség meghatározó szerepét említette. Többen énekelnek templomi énekkarban, játszanak valamilyen hangszeren. Egy-két lány cserkészvezetőként is tevékenykedik.

A csoport összességében jószándékú, segítőkész, megértő. Legsajtósebb csoportjellemzőjük talán az összeszedettség, mely különösen a fokozott fegyelmet igénylő érzékelő gyakorlatok (pl. csukott szemmel játszott játékok) során mutatkozott meg. Az intenzív munka ellen (mely a gólyatáborok eddigi gyakorlatából többnyire teljesen hiányzott) nem zúgolódtak, teherbírásuk megítélés szerint valamelyest meghaladta az átlagot. A „gyerekek” — noha különösen kezdetben kicsit szégyenlősek, félszegek voltak — az esetek többségében szívesen játszottak. Mivel az első pillanattól megbízhatónak tűntek, a „Ki mit tud”-on való részvétel megszervezését, az énekszámok gyakorlását teljesen rájuk bízhattam. Előadott műsoruk mentes volt mindenféle hiteltelen „kenetteljességtől” vagy „világnézeti pressziótól”.

A tervezett foglalkozások megvalósulása

Augusztus 30. este

A hétfő esti foglalkozás a vacsora elhúzódnása és a kezdeti koordinációs nehézségek miatt fél nyolckor kezdődött és kb. negyed tízig tartott. A csoport kissé fáradtan, fél-szegeen, mégis érdeklődve várta az első találkozást a meg lehetőségen szűk 138-as tanteremben, ahol a mozgatható padok széttolásával sikerült némi játékeret nyernünk. A tér szűkössége miatt a tervezett mozgásgyakorlatokat — a feltétlenül szükségesek megtartásával — redukálni kellett. Ugyanígy az idő megrövidülése is aznap és másnap (amikor a soronkívül beiktatott énekpróba miatt kellett rövidíteni a foglalkozásokat) korlátokat szabott egyes játékok lejátszásának. Az első foglalkozás mindezek ellenére fő vonalaiban megvalósult, és megítélés szerint a feltett pedagógiai célokat sikerült elérni. Az est végére a gyerekek oldottabbak lettek, megtanulták egymás nevét, páronkénti beszélgetésekben („önéletrajz”) mélyebb ismereteket szereztek egy-egy társukról, a „vakvezető” játékokban átérték a vezető felelősségét és a vezetett szerepét, egy érzékelő gyakorlattal pedig (néhány tárgy csukott szemmel történő kitapogatása) a világban való tájékozódás egy egyébként kevésbé tudatosított módjára koncentráltak. A tervezett érzékelő gyakorlatok közül — időhiány miatt — csak ez utóbbit játszottuk le, amely a gyerekek fegyelmességét, megfigyelőkészségét, me-

móriáját és fantáziáját is próbára tette. Hogy a játékot mindezek ellenére élvezték, az is bizonyítja, hogy öt tárgy körbeadása és pontos meghatározása után még egy nehezebben megfejtendő hatodikot is kértek, és azzal is pontosan és fegyelmezetten hajtották végre a gyakorlatot. Az első találkozást záró rövid levezető játék után csatlakoztunk a többi csoporthoz még egy kevés közös éneklésre. A hitoktatók csapata Kodály Esti dalát vitte a többieknek — ebben rövid tanácskozás után még a foglalkozás alatt viszonylag könnyen megállapodtunk.

Augusztus 31. délelőtt

A másnap délelőtti találkozás a nevek felelevenítésével és az előző este csak félig lejátszott „önéletrajzi” játékkal kezdődött. Noha a nevek olykor még fejtörést okoztak, egy-egy társuk négy szemközti bemutatkozására szinte valamennyien pontosan emlékeztek. (Az instrukció az volt, hogy mindenki egyesszám első személyben mutassa be hétfő esti partnerét a tőle hallottak alapján.) A fentebb említett okok miatt a mozgásgyakorlatok egy részét el kellett hagyni (mozgássor filmkockákon; érzelmi állapotokat kifejező mozgások), de lejátszottuk azokat, amelyek a tárgyak használata irányába terelték a figyelmet, és finomították a gesztusokat (pl. labdázás labdával, majd anélkül; minden lehet a tárgy csak önmaga nem; körpantomim). A verbális megnyilatkozásra volt hivatott bátorítani a párokban folytatott beszélgetés — egyelőre még csak a számok nyelvén. Néhányan már ismerték ezt a játékot, így ők tartottak bemutatót belőle. Sikeresek voltak a fantáziát és kreativitást igénylő és fejlesztő szoborjátékok, amelyekkel a délutánra tervezett állóképeket kívántam előkészíteni.

Augusztus 31. délután

A gyerekek ezen a délutánon érezhetően fáradtabbak voltak, mint az előző két alkalommal. A délelőtről megmaradt tájékozódási játék (egy játékos valamilyen cselekvésbe kezd, a többiek egyenként bekapcsolódnak), amelyben már a folyamatos némajáték illetve a verbális megnyilatkozás is megengedett volt, kevésbé sikerült. A résztvevők csak nehezen és kis számban mertek bekapcsolódni, így a játék egy-két újabb nekilendülés után ismétetlen elakadt. A félsiker — vagy félkudar — oka talán abban is keresendő, hogy ez a viszonylag nehezebb és nagyobb játékbátorságot igénylő gyakorlat alaposabb és folyamatosabb előkészítést kíván, mint amire nekünk lehetőségünk adódott. Ilyenkor a játékvezető nem tehet mást, mint, hogy vált: mégpedig már jobban begyakorolt, kipróbáltabb, népszerűbb játéktípusra. Ez a megoldás nálunk is eredményes volt: ügyesen és gyorsan oldották meg a gyerekek az általuk választott közmondások tartalmának állóképekben való megjelenítését. Ugyancsak jól sikerült a teremben elhelyezett tárgy tulajdonosának képzeletbeli megalkotása és e fiktív személyek jellemzése is. A gyerekek — akárcsak a közmondások esetében — 4 illetve 5 fős csoportokban dolgoztak, élénken tanácskoztak és viszonylag simán jutottak konszenzusra. Ugyanez volt jellemző az aznapi utolsó játékra is: a csoportok az általuk kiválasztott képek (portrék) alapján el-

képzelték — némelyek le is rajzolták — a választott figura tárgyi környezetét (a „Ki hova megy haza?” című játék kezdete), majd minden csoportból egy valaki részletesen beszámolt róla a többieknek. A beszámolókat némelyike olyan színes és részletekben gazdag volt, hogy szinte magunk előtt láttuk a választott hősök milióját.

Szeptember 1. délelőtt

Innen folytatódott a negyedik — egyben utolsó — foglalkozás másnap délelőtt. A feladat az előző délutánon kiválasztott személyek (portrék) emberi környezetének megteremtése volt: a csoportok végiggondolták, hogy kik veszik körül otthon „hőseinket”, kiosztották egymás között a szerepeket, majd állóképben rögzítettek egy olyan pillanatot, mely a főszereplők életének egy-egy fontos fordulópontjához kapcsolódott. Az állóképekből illetve a kérdésekre adott válaszokból fény derült a többi szereplő kilétére. Innen léptünk tovább a vázlatban jelzett drámai kompozíció közös — csoportonkénti — megalkotása irányába. Először valamennyi csoport levelet fogalmazott szeretteinek az otthonától huzamosabb ideig távollévő főhős nevében. Azután állóképekben megörökítettük a levél felbontásának pillanatát: mit gondolnak illetve mondanak a dráma (mellék)szereplői az adott pillanatban. Az utolsó mozzanat a levél felolvasása volt. Az etűd a levél felbontásának pillanataival kezdődött, majd minden csoport — persze játékban — közkinccsá tette a közösen írt levelek tartalmát. További játékokra sajnos már nem volt idő, így csak a rövid lezáró beszélgetésben utaltam rá, hogy hogyan lehetne árnyalni, továbbvinni ezt a drámát.

Összegzőképpen elmondható, hogy a foglalkozások menetébe iktatott beszélgetések, látszólagos kisebb-na-

gyobb kitérők valamennyi együttlétre jellemzőek voltak. Játékvezetőként fontosnak tartottam ugyanis, hogy a dráma játékkal többségében most először találkozó hallgatók ne csak a játék ízére és az együttjátszás örömeire jöjjenek rá, hanem arra is, hogy a dráma játék milyen kitűnő eszköz lehet leendő hivatásuk gyakorlásában. Ezért egy-egy játéknál elidőzve igyekeztem tudatosítani hallgatóimban — és játszótársaimban —, hogy a hittanoktatást hogyan lehet játékosá, élményszerűvé tenni és ezáltal a gyerekeket nagyobb fokú azonosulásra készíteni — például a bibliai történetek hőseivel. Az empátikus készség fejlesztése világnézettől és felekezettől függetlenül fontos, és mint ilyen egyetlen pedagógus számára sem elhanyagolható feladat. A „Könyvek Könyve” pedig viselkedéshelyzeteivel, prototípusaival garmadával kínálja a (dráma)pedagógiailag hasznosítható életanyagot. Beszélgetéseinkben szó esett arról is, hogy miként illeszkedik a drámapedagógia a humanisztikus reformpedagógiák sorába. Elhangzott Gordon és Rogers neve is (Gordonról egy-két hallgató már tudott egy keveset) és felhívtam a gyerekek figyelmét Rogers pozitív emberfelfogására, mely — meggyőződésem szerint — mindenfajta nevelés (beleértve a „világnézeti nevelést” is) egyedüli kiindulópontja lehet.

Noha játékvezetőként örültem volna, ha a résztvevők e négy foglalkozás mélyebb és árnyaltabb értékelésére vállalkoztak volna — s itt helyénvaló az önvizsgálat is, hogy vajon miért nem tették —, a csekély vissza jelzésből mégis úgy érzem, együttműködésünk nem volt teljesen hiábavaló. A közösen érlelt gyümölcs mennyiségének és minőségének pontosabb megítélésére azonban még meghatározhatatlan ideig várni kell.

Eger Veronika

Drámapedagógus óh!

Mottó: „Számban nevednek jó íze van...”

Óh azok a drámaóvónők, drámatanítónők, drámalogopédusok, drámanépművelők, drámapszichológusok, drámamezőgazdászok, drámaorvosok, drámatanárok, azok aztán igen, mi mindent tudnak! Azok, kérem, azok kezelni tudják a konfliktusokat, interakcióba lépnek, kompromisszum készek, azok toleránsok és empátikusok, azok, azok tudnak kommunikálni verbálisan és nonverbálisan, és matakommunikálni, lelküket állványozni, magukat fókuszálni, az önismeret magas iskoláját végigjárni, kontextusba kerülni, testnyelvet beszélni és imaginálni és tudnak kérem koncentrálni, kreálni és rekreálni.

Óh, azok, nem ezek, akik mindezt tudják, milyen jó, hogy tudják, sőt, élük, gyakorolják, alkalmazzák, kipróbálják! Veliük, közöttük élni volna jó! Jojózni volna jó! Mi jó! Mi jó!

Hőjőj, de jó! Ezek a drámatanárok, drámalogopédusok, drámamezőgazdászok, drámanépművelők, drámapszichológusok és a többi... ezek aztán nem gyűlölködnek, nem mószerolnak, nem furkapiszkálnak, nem folytatnak meg egy kanál vízben, nem akarnak kloákába nyomni, pokolba küldeni, nem fujjolgatnak, nem puccsolgatnak, nem kussoltatnak. Ezek aztán nem. Hőjőj! Hőjőj!

Ezért van, hogy én is. Várom azt, hogy én is, köztetek lehessenek, közetek kerüljek, körötökbe lépjek, teametekben éljek, szép magyar lev...ill. drámaóvodapedagógusok, drámatanítók és tanárnők drámasatöbbi pedagógusok!

/Dramawich/